

MUSTAFA KEMAL
ATATÜRK

*Türkiye'nin
ilk Yılları*

CUMHURİYETİN 100. YILI

5. BASKI
♥ can
miras

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK
TÜRKİYE'NİN
İLK YILLARI

Can Miras

Türkiye'nin İlk Yılları, Mustafa Kemal Atatürk

© 2023, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2023

5. basım: Ekim 2024, İstanbul

Bu kitabın 5. baskısı 5 000 adet yapılmıştır.

Editör: Abdullah Ezik

Editör: Mustafa Çevikdoğan

Günümüz Türkçesine uyarlayan: Fatih Altuğ

Düzeltili: Ebru Aydın

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit

Maltepe Mh. Gümüşsuyu Cd.Dalgıç İş Merkezi Kat: 2 No: 3

Topkapı-Zeytinburnu/İstanbul

Sertifika No: 46025

ISBN 978-975-07-6073-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK
TÜRKİYE'NİN
İLK YILLARI

SÖYLEV

♥can

Mustafa Kemal Atatürk'ün Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Nutuk, 2023

Türkiye'nin Geleceği, 2023

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK, 1881'de Selanik'te doğdu. Selanik, Manastır ve İstanbul'daki okullarda öğrenimini tamamladı. Osmanlı coğrafyasının farklı şehirlerinde subay olarak görev yaptı. 1909'da, Meşrutiyet idaresini savunmak için Hareket Ordusu'yla İstanbul'a geldi. Trablusgarp'ta, Balkan Savaşları'nda ve Birinci Dünya Savaşı'nda önemli cephelerde savaştı, Çanakkale'de büyük başarılar elde etti. Mondros Mütarekesi'nin ardından *Bandırma* vapuruyla İstanbul'dan ayrıldı ve 19 Mayıs 1919'da Samsun'a indi. Bu tarih, Kurtuluş Savaşı'nın da başlangıcıdır. Amasya, Erzurum ve Sivas'taki örgütlenmelerin ardından Ankara'ya geçti ve Millet Meclisi'ni topladı. 24 Temmuz 1923'te imzalanan Lozan Antlaşması'na kadar süren mücadelenin ardından işgal kuvvetlerinin Anadolu'daki ve İstanbul'daki varlıkları son buldu. 29 Ekim 1923'te cumhuriyet ilan edildi ve Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk cumhurbaşkanı oldu. 10 Kasım 1938'e kadar cumhurbaşkanlığı görevini sürdüren Atatürk, modern Türkiye'nin kurucusudur.

İçindekiler

İkinci Dönem Birinci Toplanma Yılı	11
İkinci Dönem İkinci Toplanma Yılı.....	20
İkinci Dönem Üçüncü Toplanma Yılı	27
İkinci Dönem Dördüncü Toplanma Yılı	37
CHP Büyük Kongresi	48
İkinci Defa Cumhurbaşkanı Seçildikten Sonra Üçüncü Dönem Birinci Toplanma Yılı	51
Üçüncü Dönem İkinci Toplanma Yılı	54
Üçüncü Dönem Üçüncü Toplanma Yılı.....	62
Üçüncü Dönem Dördüncü Toplanma Yılı.....	67
Üçüncü Defa Cumhurbaşkanlığına Seçilmesi Üzerine	72
CHP Üçüncü Büyük Kongresi	73
Dördüncü Dönem Birinci Toplanma Yılı	76
Dördüncü Dönem İkinci Toplanma Yılı	80
Dördüncü Dönem Üçüncü Toplanma Yılı.....	83
Dördüncü Dönem Dördüncü Toplanma Yılı	88

Dördüncü Defa Cumhurbaşkanlığına Seçilmesi Üzerine....	92
CHP Dördüncü Büyük Kurultayı	93
Beşinci Dönem Birinci Toplanma Yılı	99
Beşinci Dönem İkinci Toplanma Yılı	103
Beşinci Dönem Üçüncü Toplanma Yılı	112
Beşinci Dönem Dördüncü Toplantı Yılı.....	130

İKİNCİ DÖNEM BİRİNCİ TOPLANMA YILINI AÇARKEN

1 Mart 1924 (1340)

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin saygıdeğer üyeleri!
Büyük Millet Meclisi'nin hayırlı ve bereketli elinin,
Türk milletinin kaderini yönetmeye başlamasının beşin-
ci yılını idrak ediyoruz (*elhamdülillah sesleri*). Bu kutlu
vesileyle de yüce üyeleri saygıyla selamlarım (*Teşekkür
ederiz, saygılarımızı sunarız sesleri*).

Geçen yıl sırasında Büyük Millet Meclisi, Türk mil-
letinin hakiki yatkınlıklarına uyararak devletin şeklini,
cumhuriyet şeklinde kesinleştirip kararlaştırdı. Cumhuri-
yet yönetimi memlekette en tenha köşeye kadar hararet
ve heyecanla kabul edildi. Millet; cumhuriyetin, Türk va-
tanını, yönetimin yüzyıllardır birikmiş kötülüklerinden
kurtaracak ve memleketin hak ettiği itibar ve saygıyı ko-
ruyacak ve artıracak tek yönetim şekli olduğuna dair ka-
naatini en belirgin bir şekilde açığa çıkardı. Millet cum-
huriyetin şimdi ve gelecekteki tüm saldırılardan kesin-
likle ve sonsuza dek korunmasını talep etmektedir. Mille-
tin talebi, cumhuriyetin tecrübe edilmiş ve ispatlanmış
esaslar bütünü üzerine bir an önce ve tamamen dayandı-
rılması şeklinde ifade olunabilir. Yüce meclisin büyük
önem vererek uğraştığı Anayasa'da, milletin talebini ha-
reket çizgisi olarak almak hepimizin görevidir. Diğer ta-
raftan, hükümet için, çağdaş ve medeni yönetimin bütün

gereklerini basit ve hızlı bir şekilde memlekette uygulamak ve geliştirmek gerekir (*alkışlar*). Görevlerimizi milletin isteklerine uygun yolda güzelce yerine getirme başarısı dilerim (*inşallah sesleri*).

Geçen yıl içerisinde memleketin asayişinde ciddi sonuçlar alınmıştır. Emniyet ve asayişin korunması ve sağlamlaştırılması noktası o derece önemlidir ki mevcut durum cidden memnuniyet verici olmakla beraber, bu konuya sürekli ilgi göstermekten ve konuyu kovuşturmaktan asla vazgeçemeyiz; bunu belirtmeyi boşuna görmüyorum.

Memleketin ekonomik durumunda umut verici belirtiler gözlenmektedir. Uzun yıllardan beri, birikmiş iş gelirlerini harcamak mecburiyetinde kalmış olan memleketimiz, ekonomik olarak, gelecek mesaisine dermanlı bir halde girmiş bulunuyor. Ekonomik işlerde çalışmak hevesi, topraklarımızın bolluk ve bereketine haklı ve derin güven, fakir ve zengin bütün memleket evladında hiss olunmaktadır. Ekonomik gelişme için her araçtan çok lazım olan bu uyanışı, yüce meclis ve hükümet tarafından faydalı kanunlar ve pratik tedbirlerle korumak ve cesaretlendirmek lazımdır.

Anlaşmaların gereği olarak halkların mübadelesi, yer değiştirmesi işlemleri devam etmektedir. Cumhuriyet hkmeti birçok zorlukla beraber mevsimin şiddetlenmesiyle de mücadele etmek mecburiyetinde kaldı. Buna rağmen memleket dahilinde ulaşım ve yerleştirme işleri bolca aracın israfına mal olan geçmiş senelere oranla karşılaştırma kabul etmeyecek derecede güzelce cereyan etmektedir. Yeni vatandaşlarımızdan önemli bir kısmı daha şimdiden geçimlerini kendi başlarına sağlayabilecek duruma getirilmişlerdir. Mübadele işlerinde göğüs germek mecburiyetinde olduğumuz zorluklar büyüktür, bu meseleyle milletimiz cidden ve yakından ilgilenmektedir.

Saygın efendiler! Memleketin savunmasına dair tedbirlerimizi övgü sözleriyle anmak isterim. Türkiye Cumhuriyeti, hukukunu büyük bir hassasiyetle korumaya azimlidir (*alkışlar*). Bunu ifade ederken bu uğurda düşünülenin üstünde zorlukla mücadele etmek mecburiyetinde kalmış olan savunucuların hal dilleriyle söylediklerine tercüman olmuş oluyorum. Zafer kazanmış ordumuzun hali, emniyete ve güvenmeye layıktır. Gelecekte de, çetin tecrübelerde değerini ispat etmiş olan kumanda heyetlerimizin yüksek kabiliyetlerini koruma ve artırma ve vatanın korunması için gereken medeni araçların tamamını sürekli elde etme ve bulundurma mecburiyetlerimizi ihmal etmemize imkân yoktur. Askerlik hizmetinin bir buçuk seneye indirilmesi için kabul olunan kanunu da memnuniyetle anmak isterim. Bu kararlar cumhuriyet, silahlı tedbirleri ancak zorunluluk içerisinde kabul etmek ve memleketin evladına alan açmak için azami kolaylığı sağlamak yolunda olduğunu göstermiştir (*bravo sesleri*).

Mali ve ekonomik iyileştirme ve tedbirlere özellikle önem veriyoruz (*alkışlar*). Memleketimizin mali durumu düzenleme, emniyet ve denetleme üzerine kuruludur. Hakiki bir bütçe oluşturulması, vergilerin iyileştirilmesi ve her tür israfa karşı daima uyanıklık ve engelleme kararındayız. Memleketimizin servet kazanması yolunu her şeyden önce tarımda ve tarım sanayisinde arıyoruz (*alkışlar*).

Memleketin ulaştırma işleri üzerine özellikle yüce dikkatlerinizi çekerim. Deniz ulaşımında memleket evladı aracılığı ve kabiliyetiyle az zamanda elde edilen verimler, şimdiye kadar bize engel olan siyasi bağların isabetsizliğini derhal belirginleştirmiştir. Bu yolda kesin verimleri az zamanda devşirmek mecburiyetindeyiz.

Memleketin muhtaç olduğu demiryolları hiçbir an gözümüzden uzak olmayacaktır. Sivas demiryolunun der-

hal inşasına başlanması kararını esaslı bir gelişme tedbiri sayıyoruz. Memlekette her araçla bir karış fazla demiryolu vücuda getirmek, fakat durum her ne olursa olsun bir gün geri kalmamak ilkesinin milletin hakiki ihtiyacına tamamen uygun olduğu kanaatindeyim.

Nüfusumuzun korunması ve artırılması gayesini öncelikle dikkatli bakışlarınıza sunarım. Halkın sağlığı için esaslı olarak göz önünde bulundurulmuş tedbirler devam ederek geliştirilmeli ve genişletilmelidir. Bereketli ve doğurgan olan Türk milletinin sürekli ve bilimsel sağlık bağlarına erişince Türk vatanını süratle dolduracak ve şenlendirecek kuvvette olduğuna kimsenin şüphesi yoktur.

Memlekette eğitim ışığının yayılması ve en derin köşelere kadar nüfuz etmesiyle özellikle ilgileniyoruz. Dört yıl önce eğitime ayırdığımız kaynakları bugün on katına çıkarmış bulunuyoruz. İlk iş olarak kaynakların verimli ve pratik olmasına ve asla israfa uğramasına önem veriyoruz. Bu nokta güvenceye alınmakla beraber eğitimin kaynaklarını sürekli artırmak lüzumuna kanaatimizi koruyacağız.

Diğer taraftan il özel idarelerinden ve memleketin farklı kaynaklarından eğitime ayrılan emeğin merkezden ilgiyle takip olunmasını ve bu şekilde kamunun emeğinin ilerleme hedefine yönlendirilmesinin tesadüfe bırakılmaması için gereğini yapıyoruz.

Milletin ortak görüşünde belirlenmiş olan eğitim ve öğretimin birliği ilkesinin vakit kaybetmeksizin uygulanması gerektiğini gözlemliyoruz (*alkışlar, bravo sesleri*). Bu yolda gecikmenin zararları ve bu yolda acelelenin ciddi ve derin verimleri hızlı kararınızın gerçekleşmesi için vesile olmalıdır. Üniversitenin varlığına ve mükemmelleştirilmesine ve yüksek bir üniversitenin milletin genel eğitiminde, medeni olgunlaşmasında sahip olduğu kesin etkilere özellikle dikkatinizi çekerim. Türkiye'nin terbiye ve

eğitim siyasetini her derecesinde, tam bir açıklık ve hiçbir tereddüde yer bırakmayan kesinlikle ifade etmek ve uygulamak lazımdır (*bravo sesleri, şiddetli alkışlar*). Bu siyaset, her anlamıyla, milli bir nitelikte gösterilebilir.

Adli örgütlenme ve iyileştirmelere verdiğimiz önemi, nasıl ifade etsek azdır. Gerçi bütçenin bugünkü halinde adliye için önemli kaynaklar ayrılmıştır ve bu kaynaklar sürekli artırılacaktır. Fakat bundan önemli olan nokta; adli anlayışımızı, adli kanunlarımızı, adli teşkilatımızı, bizi şimdiye kadar bilinçli, bilinçdışı etki altında bulunduran, çağın gereklerine uygun olmayan bağlardan bir an önce kurtarmaktır (*bravo sesleri, alkışlar*). Millet, her medenileşmiş memlekette olan adli ilerlemenin, memleketin ihtiyaçlarıyla örtüşen esaslarını istiyor. Millet; hızlı ve kesin adaleti sağlayan medeni usulleri istiyor (*alkışlar*). Milletin arzu ve ihtiyacına uyarak adliyemizde her tür etkiden cesaretle silkinmek ve hızlı ilerlemeye atılmakta asla tereddüt olunmamak lazımdır (*alkışlar*). Medeni hukukta, aile hukukunda takip edeceğimiz yol ancak medeniyet yolu olacaktır (*bravo sesleri, alkışlar*). Hukukta durumu idare etmek ve hurafelere bağlılık; milletleri uyanmaktan men eden en ağır bir kâbustur. Türk milleti, üzerinde kâbus bulunduramaz (*şiddetli alkışlar*).

Cumhuriyetin merkezi olan Ankara'nın hızla imarı gerekliliklerdendir. Yeni ve çağdaş bir devletin çalışmasında düzen ve verim; medeni bir şehir içinde gerçekleştirilebilir. Memleketin varlığı şimdi ve gelecekte Ankara'nın idare merkezi olmasını nasıl kesinlikle gerektirmişse, cumhuriyet merkezinin hızla gelişmesini ve imarını da o derece zorunlu kılmıştır. Gerçi idare merkezinin muhtaç olduğu resmî ve kamusal mekânları birden temin etmek mümkün değildir. Bu mekânları senelere bölerek fakat sürekli var edip inşa etmek, hem pratik ihtiyaçları tamamlamaya hem de birden büyük kaynakların harcanmasından sakınmaya yol açacaktır.

Basının kamusal hayatta, siyasi hayatta ve cumhuriyetin olgunlaşma ve ilerlemesinde sahip olduğu yüksek görevleri anmak isterim. Basının tam ve geniş hürriyeti güzelce kullanmasının, ne derecede nazik bir durum olduğunu da belirtmeye lüzum görmem (*bravo sesleri*). Her türlü kanuni bağlardan önce bir kalem sahibinin, bilime, ihtiyaca ve kendi siyasi görüşüne olduğu kadar vatandaşların hukukuna ve memleketin, her türlü özel görüşlerin üstünde olan, yüksek faydalarına da dikkat ve saygı göstermek şeklinde manevi mecburiyeti [vardır], asıl bu mecburiyettir ki kamu düzenini sağlayabilir (*bravo sesleri*); bununla birlikte bu yolda dalgınlık ve kusur olsa bile bu kusuru düzelterek etki kaynağı ve araç; asla geçmişte sanıldığı gibi basın hürriyetini kısıtlayan bağlar değildir (*bravo sesleri, alkışlar*). Aksine basın hürriyetinden doğan sakıncaların giderilme aracı, yine basın hürriyetinin kendisidir, kanaatindeyiz (*şiddetli ve sürekli alkışlar*).

Yüce üyeler! Memleketin genel hayatında orduyu siyasetten ayırmak ilkesi, cumhuriyetin daima bakışlarını yönelttiği temel bir noktadır (*alkışlar*). Şimdiye kadar takip olunan bu yolda; cumhuriyet orduları vatanın emin ve sağlam bekçileri olarak saygı ve destek konumunda kalmışlardır. Bunun gibi bağlılıktan memnun ve mutlu bulunduğumuz İslam dinini, asırlardan beri uzlaşmış şekilde bir siyaset aracı konumundan arındırıp yüceltmenin gerekli olduğu hakikatini gözlemliyoruz (*bravo sesleri, alkışlar*). Kutsal ve ilahî olan inanç ve vicdanlarımızı muğlak ve renkten renge giren ve her türlü çıkar ve ihtirasların belirlediği sahne olan siyasetten ve siyasetin bütün organizmasından bir an önce ve kesin olarak kurtarmak milletin bu dünyadaki ve öte dünyadaki mutluluğunun emrettiği bir zorunluluktur (*alkışlar*). Ancak bu şekilde İslam dininin yücelikleri açığa çıkar (*çok doğru, öyledir sesleri*).

Efendiler, geçen yıl sırasında dış siyasetimiz barış ve sakinlik vadisinde sürekli ilerleme göstermiştir. Felaketli senelerin son izleri olan askerî işgaller tamamen son buldu. Vatanın fiilen tamlığını vücuda getiren bu olaylar; milletin tarihinde daima mecburiyetiyle fakat özgüven ve iftiharıyla yaşayacaktır.

İmza edilen antlaşmalar Yunanistan devleti tarafından onaylanarak siyasi ilişkilere başlanmıştır. Göçmenlerimizin ulaşım ve yerleştirilmesine dair zorluklarla beraber hükümetimiz geçen olayların etkilerini hafifletmeye çalışmaktadır. Dürüst ve hakiki bir barışın faydalarının takdir olunacağını umuyoruz.

Antlaşma; Romanya meclislerinde dahi onaylanmıştır. Siyasi ve resmi ilişkilerin ertelenmemesi umulmaktadır.

Antlaşmanın diğer devletler tarafından onaylanmasıyla yürürlüğe girmesi için beklediğimiz zaman az değildir. İlgili memleketlerin yasama hayatıyla açıklanagelen gecikmenin yakında son bulacağını umuyoruz. Onay işleminin yeni bir bedelle karşılaşması elbette söz konusu olamaz (*bravo sesleri, alkışlar*). Biz, genel barış yüce amacının ortak faydası, milletler için bütün kuvvetini korumaktadır zannındayız.

Amerika Birleşik Devletleri'yle eşitlik ve karşılıklılık esası üzerine antlaşma imza olunmuştur. Onayı, hükümet tarafından yüce meclisinize sunulacaktır.

Polonya Cumhuriyeti'yle imza olunan antlaşmanın yüce meclisçe onayını memnuniyetle karşıladık. Polonya meclislerince onaylanan antlaşma metni alınmak üzeredir.

Avusturya Cumhuriyeti'yle dostluk antlaşması ve ticaret sözleşmesi imza olundu. Bu da yüce meclisinize sunulacaktır.

Macaristan'la imza olunan dostluk antlaşması da yakında yüce meclise sunulacaktır.

Mustafa Kemal Atatürk

Efendiler, geçen yıl sırasında dış siyasetimiz barış ve sakinlik vadisinde sürekli ilerleme göstermiştir. Felaketli senelerin son izleri olan askerî iş-galler tamamen son buldu. Vatanın fiilen tamliğini vücuda getiren bu olaylar, milletin tarihinde daima mecburiyetiyle fakat özgüven ve iftiharıyla yaşayacaktır.

Türkiye'nin İlk Yılları, Atatürk'ün 1924-1938 arasında yaptığı, büyük çoğunluğu meclis açılış konuşmalarından oluşan bir kitap. Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'ndeki tüm yenilikleri, eğitimden sanayiye, tarımdan şehirciliğe, ekonomiden diplomatik ilişkilere tüm gelişmeleri, kısacası bir ülkenin kendini var etme çabasını yıl yıl, adım adım kurucusunun ağzından dinliyoruz.

Mustafa Kemal Atatürk'ün 1 Mart 1924'te Millet Meclisi kürsüsünden yaptığı konuşmayla açılan bu kitap, 1 Kasım 1938'de Atatürk adına Celal Bayar'ın okuduğu nutukla son buluyor.

#yüzdüncüyıl #cumhuriyet #millîmîcadle #meclis #ankara

